Roszik Gábor

Tallin 2004.

A Börtönlelkészek Nemzetközi Szervezetének Európai Konferenciája

2004. június 1-7-ig Észtország fővárosában, Tallinban tartotta a háromévenként megrendezett konferenciáját a Börtönlelkészek Nemzetközi Szövetségének Európai Szervezete. Ennek apropóján kapott felkérést e sorok írója arra, hogy ismertesse a Tallinni Nyilatkozatot, és ennek kapcsán a szervezet történetét, munkáját.

A Börtönlelkészek Nemzetközi Szervezete (IPCA) 1985 augusztusában alakult meg egy konferencián, amelyet a Svájci Bossey-i Ökumenikus Intézetben tartottak 59 börtönlelkész részvételével, akik 20 országból érkeztek. A Szervezet annak a Nyilatkozatnak az eredményeképpen jött létre, amely augusztus 25-én született. A konferencia ötletét támogatta a genfi székhelyű Lutheránus Világszövetség, a hivatalos meghívókat pedig az egyházak Világtanácsa bocsátotta ki.

A konferencia atmoszférája annyira erőteljes volt, hogy azóta sokan emlegetik a „bossey-i lelkületet". Amikor az emberek ezt a kifejezést használják, arra a nagy érzésre gondolnak, hogy egy lelki közösséghez tartoznak, és a közösen vállalt misszióra, amelyből fakad a nemzetek és felekezetek közötti akadályok legyőzésének közös tapasztalata.

Kik a börtönlelkészek?

Börtönlelkésznek számítanak azok, akik ordinált (felszentelt) lelkészek, vagy olykor laikusok, akik egyházuktól, illetve alkalmasint állami részről is megbízást kapnak arra, hogy a börtönökben lelkigondozói munkát végezzenek. A börtönlelkészek munkájának meghatározása, értelmezése, a lehetőségek és a státuszuk széles kulturális kontextusban került kidolgozásra. Ezeknek a szerte a világon különböző szituációban szolgáló lelkészeknek az összekapcsolódása: az IPCA szívdobbanása.

A Bossey-i Első Nyilatkozat hangsúlyozza, hogy az IPCÁ-nak támogatnia, segítenie kell a keresztény börtönlelkészeket, továbbá kinyilvánítja, hogy a szövetség nem végez politikai tevékenységet és nem törekszik profitszerzésre.

A Bossey-i Konferencia résztvevői tisztában voltak azzal, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete nagyra értékeli a börtönlelkészek munkáját a fogvatartottakra vonatkozó ún. Standard Minimum Szabályokkal kapcsolatban is, ezért fontosnak tartották szorosabb együttműködést kialakítani e szervezettel. Így a Bossey-i Konferencia több résztvevője részt vett az ENSZ 7. „Bűnmegelőzési és Bánásmód a Bűnelkövetőkkel" Kongresszusán két héttel később Milánóban.

Az ENSZ tanácskozáson való részvételnek többek között két fontos eredménye lett. Először is: kapcsolat jött létre Monsignor Cesare Curionival, aki a Szent Szék képviseletében vett részt a Kongresszuson, s ő volt az elnöke a Katolikus Börtönlelkészek Nemzetközi Szervezetének (ICCPPC). Ő kezdeményezte, hogy szervezete szövetkezzen az IPCÁ-val, ami két évvel később a Helsinki Találkozón meg is történt. Másodszor pedig: fontossá vált, hogy az IPCÁ-nak inkább a fogvatartottak szükségleteire kell koncentrálnia, mint a börtönlelkészekére.

A Második és Harmadik IPCA Konferencia

A Második Nemzetközi Konferencia is Bossey-ban volt 1990-ben. Mintegy száz lelkész vett részt a konferencián a világ minden tájáról. Egy tíz főből álló Elnökség (Steering Committee) jött létre, amely az egész világon szolgáló börtönlelkészeket képviselte, s elnöke ismét Peter Rassow német evangélikus börtönlelkész lett. Az elnökség évente találkozott Európában, hogy előkészítse a harmadik konferenciát, melyet 1995-ben Ottawában tartottak. Ezen a konferencián már háromszázan vettek részt, és új nemzetközi elnökséget választottak, melynek elnöke Dr. Pierre Allard lett, a Kanadai Büntetés-végrehajtási Szervezet vezető börtönlelkésze. Ez az elnökség készítette elő a következő, Negyedik Konferenciát, melyet Dél-Afrikában tartottak 2000-ben.

Az IPCA és a nemzetközi kapcsolatok

A Börtönlelkészek Nemzetközi Szövetségének létrejötte válaszol arra a kihívásra is, amit a nemzetközi kapcsolatok fejlődése a mai világban jelent. A szakemberek minden szférában felismerték, hogy a mai közlekedési lehetőségek, a kommunikációs csatornák megkönnyítik a világméretű kapcsolattartást. A gondolatok megosztása szélesebb szakmai egyetértéshez, kölcsönös segítéshez vezet, s hozzájárul a szakmai színvonal kialakításához.

Az IPCA és az ökumenizmus

Mindez kapcsolódik ahhoz a tényhez, hogy egyházi körökben a világméretű kapcsolatoknak régi tradíciója van. Évszázadokon keresztül az egyes felekezetek eljutottak a világ minden tájára, a missziói munka révén. Az utóbbi években azonban mindenhol nagyobb hangsúly kerül az ökumenikus tevékenységre – különösen olyan szolgálati területeken, mint a börtönmisszió, melyben az együttműködés nem veszélyezteti a dogmákon alapuló tradíciókat. Az ökumenikus együttmunkálkodás mindig az IPCA fémjele volt.

Az IPCA és a regionális fejlődés

Mindig is az elképzelések között szerepelt, hogy a Börtönlelkészek Nemzetközi Szövetségének regionális szervezetei legyenek, mint például Európában, ahol nemzetközi konferenciát tartottak Helsinkiben (1988), Strasbourgban (1992), Rugbyben (1994), Ustadban (1997), Driebergenben (2001) és Tallinban (2004).

Az IPCA és a Nemzetközi Testvéri Börtöntársaság (Prison Fellowship International)

Az utóbbi években az IPCA közeli kapcsolatot tart a washingtoni székhelyű Nemzetközi Testvéri Börtöntársasággal, melynek a világ minden részén – 105 országban – helyi csoportjai működnek. A Testvéri Börtöntársaságnak szoros kapcsolata van a börtönlelkészekkel. A kapcsolat az IPCA és a Testvéri Börtöntársaság között nem csupán formális jellegű, sokkal inkább a szeretet és együttmunkálkodás kapcsolata.

Az IPCA és a Katolikus Börtönlelkészek Nemzetközi Szervezete (ICCPPC)

Mint korábban említettem, az IPCA mellett létezik a Katolikus Börtönlelkészek Nemzetközi Szervezete is, mely a római katolikus börtönpasztoráció munkatársait képviseli az egész világon. Szoros kapcsolat van a két szervezet között, s az ICCPPC egyik vezetője hivatalosan képviseli a

szervezetet az IPCA Nemzetközi Elnökségében, jelenleg Hans-Peter Echtermayer német római katolikus börtönlelkész, az ICCPPC Európai elnöke.

Nagyon fontos, hogy az IPCA konferenciái nyitottak minden börtönlelkész előtt, és azokon mindig sok római katolikus börtönlelkész vett részt. Az IPCA egy olyan mozgalom, mellyel bármelyik börtönlelkész kapcsolatban lehet, anélkül, hogy a szervezet bejegyzett tagja legyen. Világgyűlések és regionális konferenciák szervezése az ICPA egyik legfőbb feladata. A kapcsolatok, melyek ezekből a találkozásokból fakadnak, nagymértékben informálisak.

Az IPCA Missziói Nyilatkozata

a. Az IPCA segítséget nyújt a keresztény börtönlelkészeknek mindenhol, hogy kapcsolatban legyenek egymással, és hatékonyabbak legyenek a szolgálatukban. Ugyanakkor célja, hogy támogasson minden börtönlelkészt tekintet nélkül fajra, nemre és vallásra.

b. Az IPCA felismeri, hogy a börtönlelkészek „bezárt" élete elkülönítheti őket az egyházuktól. Ezért az IPCA folyamatosan munkálkodik azon, hogy segítse a börtönlelkészeket támogató kapcsolatok létrehozásában, hogy javítani tudják a fogvatartottak gondozását, és segítsenek minden egyénnek, akit fogságban tartanak, méltóságának megőrzésében.

c. Az IPCA kapcsolatot létesít egyházakkal, és arra ösztönzi azokat, hogy gyülekezeteikkel együtt vegyék komolyabban a fogvatartottakkal végzendő missziói munkát. Az IPCA arra kéri az egyházakat, hogy ajánlják fel a szükséges támogatást a börtönlelkészeknek a fogvatartottak és a börtönök személyzete részére végzett szolgálatukban.

d. Az IPCA elkötelezett arra, hogy megvalósítsák a békét és igazságosságot, és erősítsék minden ország elkötelezettségét arra, hogy elfogadják az Egyesült Nemzetek által ajánlott elvárásokat.

Kroonstadi Nyilatkozat, Dél-Afrika 2000

Ezt a nyilatkozatot több mint 300 börtönlelkész tette, akik 67 országból gyűltek össze a dél-afrikai Kroonstadban 2000 augusztusában tartott konferencián, melynek címe: „Szüntessük meg a kétségbeesést, teremtsünk reménységet" volt.

A nyilatkozat ajánlásokat tett a kormányoknak, egyházaknak éppen úgy, mint fogvatartottaknak, az áldozatoknak és a börtönlelkészeknek.

A kormányoknak

A Konferencia minden kormányt arra ösztönöz, hogy szigorúan alkalmazza a „Fogvatartottakkal való bánásmóddal kapcsolatos Standard Minimum Szabályokat", amiképpen azt az Egyesült Nemzetek ajánlja.

A Konferencia tájékoztatja a kormányokat, hogy tökéletesen ellenzi a halálbüntetés alkalmazását. Arra kéri azokat, akik támogatják a halálbüntetést, hogy komolyan vegyék figyelembe az Egyesült Nemzetek felhívását a halálbüntetésre vonatkozó moratóriumra, és munkálkodjanak annak végleges eltörlése érdekében.

A Konferencia arra kéri a kormányokat, hogy többet törődjenek a tuberkulózis és AIDS drámai terjedésével. Sürgeti azokat, hogy javítsák azoknak a személyeknek a gondozási feltételeit, akik ezektől a betegségek által érintve vannak.

A Konferencia több érdeklődésre bátorít azok iránt az elképzelések iránt, melyek a börtönbüntetések helyett más alternatívákat kínálnak. Tudott, hogy az áldozat és elkövető közötti megbékélés sikerét gyakran a resztoratív igazságszolgáltatásra vonatkoztatják. Ez kifejezi azt a reménységet, hogy minden kormány többet fog áldozni arra, hogy a börtönbüntetésnek alternatíváit, valamint az áldozat és az elkövető közötti megbékélés lehetőségeit fejlessze.

A Konferencia kifejezi felháborodását bizonyos börtönökben lévő fogvatartási körülmények miatt, melyek méltatlanok az emberi léthez, különösen a fejletlen országokban. A Konferencia különösen aggódik a női fogvatartottak megkülönböztetett szükségletei miatt – megjegyezve, hogy a börtönöket gyakran férfi fogvatartottakra tervezik.

A Konferencia szeretne más kérdésekre is rávilágítani, mint az előzetesen fogvatartottak szörnyű helyzete, amikor hosszú időt töltenek fogságban ítélet nélkül, vagy az életfogytosok fogvatartási körülményei, vagy a fiatal fogvatartottak együttes bebörtönzése gyakorlott törvényszegőkkel, melynek pusztító szociális és kriminológiai következményei vannak. A Konferencia rámutat a szükségtelen nyomorúságra, amit a családdal való kapcsolattartás korlátai okoznak.

A Konferencia megjegyzi, hogy a Millennium évében vagyunk. Ez arra hívja fel a vezetőket, hogy ez az év a fogvatartottak számára is a reménység éve kell, hogy legyen, s tegyenek meg minden törvényes lehetőséget az amnesztia gyakorlására. Ez kiterjeszthető lehetne azon fogvatartottaknak, akik kevesebb, mint 12 hónapos büntetést töltenek, és olyan asszonyokra, akiknek a gondoskodásra szoruló gyermekük van.

A Konferencia ugyanakkor kifejezi elismerését sok kormánynak, a kiváló munka és az erőfeszítések miatt, hogy javítják a fogvatartás körülményeit és az emberi jogok helyzetét a börtönökben. A Konferencia kifejezi szolidaritását azokkal a börtönparancsnokokkal, akik a börtönlelkészekkel együtt osztják Péter tanácsát: „Legyetek mindenkor készek számot adni mindenkinek, aki számadást kér tőletek a bennetek lévő reménységről; ezt pedig szelíden és tisztelettudóan, jó lelkiismerettel tegyétek…" (1Péter 3,15)

Az egyházaknak

A Konferencia fölhívja az egyházakat, hogy a fogvatartottak – akiknek nincs saját „hangjuk" – jogainak és méltóságának prófétai hangja legyenek.

Sürgeti az egyházakat, hogy emlékezzenek arra, hogy a megváltás reménysége a sisakunk (1Tessalonika 5,8) és nem a bosszúállás lelkülete. Az egyházakat ezért arra ösztönözzük, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt, hogy csökkenjen a börtönben lévő emberekkel szemben tanúsított diszkrimináció, hogy az önbecsülésük helyreálljon.

A Konferencia kifejezi reménységét, hogy az egyházak elérhetőbbek lesznek abban, hogy segítsék az áldozatokat.

A Konferencia ösztönzi az egyházakat, hogy erős ökumenikus kapcsolatokat tartsanak fel a börtönmisszió területén. Bátorítja a börtönlelkészeket, hogy nagyobb érzékenységet tanúsítsanak ezen a területen. Fontosnak tartja, hogy egymás támogatására és ösztönzésére team-munkát végezzenek.

A Konferencia minden egyházat arra kér, hogy szoros kapcsolatot tartson nemzetközi szervezetekkel, hogy a gyülekezetek informálva legyenek a börtönrezsimek fejlődésével kapcsolatban. Kéri az egyházakat, hogy tegyék figyelmesebbé az embereket a kérdés komplexitására a bűnözéssel kapcsolatban, hogy elkerüljék az előítéleteket.

Kéri az egyházakat, hogy segítsék a fogvatartottakat a társadalomba történő visszatérésben. Ebben a vonatkozásban a Konferencia ki szeretné fejezni a gyülekezeti lelkészek szerepének és reményteli munkájának fontosságát, mellyel áthidalják a szakadékot a fogvatartott és a mindennapi élet között.

A fogvatartottaknak

A Konferencia megerősíti minden fogvatartott emberi méltósághoz való jogát. Felhívja őket, hogy éljenek a börtönlelkészek által felajánlott lelkigondozói szolgálattal. A Konferencia emlékezteti a fogvatartottakat Pál buzdítására, amit a Római levélben ír: „tudjuk, hogy a megpróbáltatás munkálja ki az állhatatosságot, az állhatatosság a kipróbáltságot, a kipróbáltság a reménységet; a reménység pedig nem szégyenít meg, mert szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adatott Szentlélek által." (Róm. 5, 3-5)

A Konferencia elismeri, hogy az ehhez a reménységhez való igyekezet által a fogvatartottak a börtönlelkészeket és sokakat lelkesíteni tudnak. A Konferencia ugyanakkor buzdítja a börtönben lévőket, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt, hogy békességre törekedjenek a börtönben dolgozókkal és fogolytársaikkal, akikkel együtt élni kényszerülnek. Bátorítja őket, hogy éljenek azokkal az előnyökkel, melyek abból származnak – mind maguk, mind az áldozatok számára –, ha részt vesznek az áldozat-elkövető megbékélését szolgáló programokban.

Az áldozatoknak

A Konferencia tudatában van annak, hogy a büntető igazságszolgáltatás milyen sok áldozatról nem vesz tudomást. Azt is elismeri, hogy az áldozatokban lévő fájdalom és harag kifejezésére milyen kevés lehetőségük van. A Konferencia arra bátorítja az áldozatokat, hogy támogatásra és megbékélésre egyházuk segítségével találjanak. A Konferencia hangsúlyozza azt is, hogy az áldozat-elkövető közötti megbékélés hatalmas lehetőséget ajánl a jóra. Egyetlen áldozatot sem lehet arra kényszeríteni, hogy keresse a megbékélést, de a börtönlelkészek reménysége, hogy annak hosszú távú jótékony hatásait felismerhetik az áldozatok.

A börtönlelkészeknek

A Konferencia kifejezi szolidaritását minden börtönlelkésszel. Emlékezteti őket, hogy munkájukhoz szüntelenül erős reménységre van szükség.

A Konferencia hiszi, hogy az evangélium hirdetése a börtönben azt jelenti, hogy a börtönlelkészek szolgálatuk fontosságát megoszthatják a gyülekezetekkel, s ezáltal felkelthetik a figyelmet az igazságszolgáltatásra és a fogvatartottakkal kapcsolatos kérdésekre. Üdvözli azt a különleges lelkigondozói szolgálatot, amit nők végeznek a börtönmisszió területén.

A Konferencia arra ösztönzi a börtönlelkészeket, hogy vegyék észre, ha a börtönben lévőket igazságtalanság éri, és ha szükséges, végső esetben találjanak kapcsolatot azokkal a szervezetekkel, melyek az emberi jogokkal foglalkoznak. Együttérez minden börtönlelkésszel, aki a munkájában elnyomottnak és elszigeteltnek érzi magát. Buzdítja a börtönlelkészeket mindenhol, hogy szolgálatuk örömeit és szomorúságait osszák meg másokkal, és fejezzék ki aggodalmukat azoknak a kollégáknak, akik hátráltatják munkájukat. Bíztat minden börtönlelkészt, hogy kérjen támogatást a Börtönlelkészek Nemzetközi Szövetségének hálózatán keresztül.

A Konferencia bátorít minden börtönlelkészt, hogy folytassa munkáját s Szent Írás következő szavai jegyében: „Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjá szült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre, arra az el nem múló, szeplőtelen és hervadhatatlan örökségre, amely a mennyben van fenntartva számotokra." (1Péter 1, 3-4)

Az IPCA Európa

A következőkben röviden az IPCA európai szervezetéről szeretnék írni.

Az IPCA Európa a Világszervezet részeként 1992 májusában kezdte munkáját Strassbourgban az Ökumenikus Börtönlelkészi Konferencia Központban. A tanácskozást az Európa Tanács vezetőivel közösen bonyolította a szervezet. A cél egy olyan börtönlelkészi világszervezet létrehozása volt, amely kapcsolatot teremt Európa összes keresztény egyházával. A szervezet célja, hogy segítse az ökumenikus együttműködést, valamint a kölcsönös támogatást. A vezetők irányelvei: az emberi jogok tiszteletben tartása, a hit gyakorlásának elősegítése a börtönlelkészeken keresztül, a kisebbség és a bűncselekmények áldozatainak védelmében.

Az IPCA Európa négyévenként tartja összeurópai találkozóját, melyen elsősorban hivatásos börtönlelkészek vesznek részt. Minden konferencián több mint 100 résztvevő volt Európa 30 országából. Az összeurópai konferenciák között az IPCA Európa munkacsoportokat hozott létre, melyek a nemzetek és régiók szerinti börtönlelkészi problémákat érintő kérdéseket vitatták meg. Az IPCA Európa társszervezete az Európai Egyházak Konferenciájának (CEC) és folyamatos kapcsolatot tart fenn az Európa Tanács Kínzás és Embertelen Bánásmód Elleni Bizottságával (CPT).

Az összeurópai konferencia alatt megválasztott Elnökség (Steering Committee) feladata előkészíteni a következő konferenciát, és ez idő alatt vezetni az IPCA pénzügyeit. Ugyancsak a Steering Committee a felelős a tevékenység ellátásához szükséges pénzalapok előteremtéséért. A Bizottság saját maga jelöli ki az elnököt, akinek a vezetésével évente kétszer üléseznek. A Steering Committeenek jelenleg 8 választott tagja van plusz egy kooptált személy Európa különböző régióinak és egyházainak képviseletében.

Az IPCA Európa nem rendelkezik állandó költségvetéssel. A forrásalapokat az egyházak és az állam finanszírozza pályázati úton. Emiatt döntő fontosságú az együttműködés Kelet- és Nyugat - Európa között.

Tallini Konferencia

Az utolsó európai Konferencia az észtországi Tallinban volt 2004. június 1-7-ig. Ezen a konferencián négyfős magyar küldöttség vett részt. A következőkben szeretném közzé tenni azt a Nyilatkozatot, melyet a Konferencia elfogadott. Külön szeretném felhívni a figyelmet a Nyilatkozat harmadik pontjára, mely a magyarok javaslatára került a dokumentumba, annak a javaslatnak az alapján, amit a Börtönlelkészek Magyarországi Szervezete készített a magyarországi egyházak vezetői számára, melynek címe: "Javaslat az egyházak bűnmegelőzési szolgálatára". Ez a dokumentum a Börtönlelkészek Magyarországi Szervezete kezdeményezésére és annak szervezésében került megvitatásra 2004. június 24-én, mely tanácskozáson Dr. Bárándy Péteri igazságügy-miniszter, Dr. Bökönyi István országos parancsnok, egyházi vezetők, számos börtönlelkész és más szakemberek vettek részt.

A Tallini konferencia egyik, az „Utógondozás és bűnmegelőzés" nevet viselő munkacsoportja számos börtönlelkész részvételével szintén megvitatta a magyar előterjesztést, amely pozitív fogadtatást kapott. Ennek alapján került a harmadik pont a Nyilatkozatba, mely meggyőződésem szerint a Nyilatkozat legfontosabb része.

A Börtönlelkészek Magyarországi Szervezete javaslatának teljes szövege a következő:

Javaslat az egyházak bűnmegelőzési szolgálatára

Magyarországon kormányzati szinten több alkalommal felmerült, s megbeszéléseket folytattak egyházi vezetőkkel arra vonatkozóan, hogy az egyházak vegyenek részt a bűnmegelőzési tevékenységben. Erre az egyházi vezetők nyitottságot mutattak, ezért a **Börtönlelkészek Magyarországi Csoportja** javaslatot tett az egyházi vezetőknek, gyülekezeti lelkészeknek, arra nézve, hogy az egyházak, sajátos helyzetükből adódóan, miképpen vállalhatnának részt ebben a nagyon fontos munkában.

A javaslatban abból szeretnénk kiindulni, hogy a bűnözés az egész társadalmat érintő probléma, s ezért ennek megoldásában az „egész" társadalomnak részt kell vennie. A társadalomban az egyház a legjelentősebb és legnagyobb szervezet, annak tagjai is természetesen érintettek, s ez különleges feladatot és felelősséget jelent számára a probléma megoldásában is. Az egyház küldetése egyébként is (részben) arra irányul, hogy a világot és a benne élő embereket jobbá tegye, s harcoljon a bűn ellen. Ebben a munkában, az egyházak gyülekezeteiken, lelkészeiken, híveiken keresztül tudnak részt venni. Ennek a munkának az ellátása nem a lelkipásztor feladata csupán, hanem az egyház tagjaié is.

Nincs még egy olyan szervezet, ahol ennyi aktív, feladatra alkalmas és feladatra váró értékes ember van! Meggyőződésünk, hogy minden gyülekezetben, egyházközségben vannak olyan fiatalok vagy idősebb emberek, akikre ebben a nem könnyű és speciális szolgálatban számítani lehet.

Első javaslatunk: Imanyolcad (Imahét) bevezetése húsvét után második vasárnaptól, melynek első vasárnapja börtönmissziós vasámap lenne – sok helyen börtönlelkészek szolgálatával. Ez azt jelenti, hogy javasoljuk csatlakozni a Nemzetközi Börtönmissziós Imahéthez, amely a világ több mint 100 országában ebben az időben megszervezésre kerül. Magyarországon ebben az évben is 2500 egyházközségnek küldtük meg felhívásunkat, ezt megjelentettük egyházi újságokban, világi napilapokban is. Az Imahét hetében a börtönlelkészek gyülekezeteket látogatnának, s ott szolgálatot végeznének. Ez például azt jelentené Magyarországon, hogy a börtönlelkészek évente több száz(!) gyülekezetet látogatnának meg. Az Imahét hetében a börtönlelkészek találkozhatnának a Bűnmegelőzési Missziós Bizottság tagjaival, vagy annak megalakulását segítenék elő. Kívánatos lenne, hogy a börtönlelkészek különös figyelmet szenteljenek arra, hogy a börtönnek is helyt adó település területén szolgáló lelkipásztorok időnként a börtönben is tartsanak istentiszteletet, s ez által a gyülekezetek is „közelebb" kerülnek a börtönhöz.

Második javaslatunk: Megyénként börtönlátogatást lehetne szervezni lelkipásztoroknak, hogy közülük legalább egyszer lásson egy börtönt belülről is, és találkozzon fogvatartottakkal. Ezen a börtönlátogatáson részt vehetnének a Bűnmegelőzési Missziós Bizottság tagjai is.

Harmadik javaslatunk: A magyarországi egyházak gyülekezetei, egyházközségei hozzanak létre néhány főből álló ún. „EFFATA"-t – Bűnmegelőzési Missziós Bizottságot – szerte az országban, ahol erre a lelkipásztor lehetőséget lát. A Bizottság működőképességéhez kezdetben elegendő

2-3 fő, ami később további személyekkel bővülhet. Meggyőződésünk, hogy erre csaknem minden gyülekezetben, egyházközségben lehetőség van.

A Bizottság feladata: egy, azaz egy börtönben lévő rab segítése. Itt olyan fogvatartottra gondolunk, aki már hosszabb ideje kapcsolatban áll a börtön lelkészével vagy misszióssal, s egy – egy gyülekezetnek, illetve Bizottságnak ők „ajánlják" a fogvatartott támogatását. Ezek olyan emberek, akiknek nincs külső kapcsolatuk vagy megszakadt, senkitől nem kapnak levelet, csomagot, nincs ún. kapcsolattartójuk, senki nem látogatja meg őket. A Bizottság feladata lenne, hogy évente néhány alkalommal a gyülekezetben lévő testvérek segítségével csomagot küldjön a rabnak, levelezzen vele, s kérje a közösségben élő testvéreket, hogy imádkozzanak érte. Ez nem csak a börtönben szolgáló lelkésznek, missziósnak jelent segítséget, de pozitív érzéssel tölti el a börtönben lévőt, hogy valahol vannak, akik gondolnak rá, segítik, imádkoznak érte. Ennek a programnak a neve lehetne: **Egy gyülekezet – egy fogvatartott.** (A program Texasban évek óta jó eredménnyel működik, s One church – one inmate néven fut.)

Negyedik javaslatunk: Szükséges az ország területén az igényeknek megfelelő számú ún. **„EFFATA" Félúti Házat** létrehozni, amelyek egyidejűleg 13-15 olyan szabadulót tudnak fogadni, számukra átmeneti otthont nyújtani, akiknek semmilyen lehetőségük nincs arra, hogy családjukba vagy régi közösségükbe visszatérjenek, vagy ez nem is lenne számukra tanácsos. Természetesen ezekben a Félúti Házakban kerülnének elhelyezésre azok, akiket a megelőző időszakban egy-egy gyülekezet vett pártfogásába, tekintettel arra, hogy a gyülekezetnek, a híveknek általában nincs lehetőségük arra, hogy a börtönben lévőről szabadulása után is gondoskodjanak, s lehet, hogy ez nem is várható el. Erre azonban intézményes megoldást kell találni. Ezek a Félúti Házak egyházi működtetésű szeretetintézmények lennének, s ott jönnének létre, ahol nagyobb számú önkéntes börtönmissziós munkatárs van, vagy a Bűnmegelőzési Missziós Bizottság alkalmas egy ilyen működtetésére – elsősorban városokban, ott, ahol a lelkigondozás, utógondozás, a közösségbe való beilleszkedés feltételei adottak. A Félúti Házak megvalósítását több lépcsőben, évek alatt lehetne létrehozni állami forrásból, de rendkívül fontos és sürgető, hogy egy vagy két ház rövidebb időn belül megnyíljon. Működtetésük – mint átmeneti otthonok – állami normatívából történne. Hasonló otthonok működnek Hollandiában a bűnmegelőzés és az utógondozás keretében – Exodus program néven.

Ötödik javaslatunk: Ahol az egyházközség vagy gyülekezet helyileg „érintve van", tehát olyan családok vannak a területén, ahonnan valamelyik szülő börtönben van, a Bűnmegelőzési Missziós Bizottság – szintén a börtönlelkészek, missziósok közvetítésével, a börtönben lévő szülő kérésére(!) – megkeresné ezeket a családokat, gyermekeket, s a Bizottság megszervezné a velük való törődést, amennyiben ezt az ott lévő család is elfogadja és igényli.

Ezeket a családokat, gyermekeket a későbbiek során be lehetne vonni a gyülekezet életébe, hittanra járhatnának, karácsonyra kis ajándékot kaphatnának a többi gyerekkel együtt. (Szeretnénk hangsúlyozni, hogy olyan családokról van szó, ahonnan a börtönben lévő szülő – fogvatartott – aktívan részt vesz a börtönben lévő egyházi alkalmakon, kialakult kapcsolata van a börtönlelkésszel stb.) A „családgondozók" segítenék a család és a gyermekek kapcsolattartását a börtönben lévő szülővel, s így nagyobb esélye lenne annak, hogy az a szabadulása után vissza tudjon térni a családba. Ez azt is jelenti, hogy csökkenne annak esélye, hogy a szülő ismételt bűnelkövetés miatt megint börtönbe kerüljön! Ugyanakkor tudvalevő, hogy olyan gyermekekből,

akiknek szülője korábban börtönben volt, sok esetben lesz bűnelkövető, aki később börtönbe kerül. („Családi tradíció".)

Az így gondozott, segített gyermekek előtt nyíljanak meg az egyházi üdülők, évente 10 napra, hogy oda el lehessen vinni őket nyaralni. Az **„EFFATA" tábor** vezetését teológusok, papnövendékek, ifis „aktivisták" végeznék a különböző korosztályú gyermekek részére. A táborozási költségeket állami forrásból lehetne fedezni, minden évben sok pályázatot írva ki a táborozások támogatására.

Hatodik javaslatunk: Minden nagyobb városban az arra legalkalmasabb helyen nyíljanak meg a gyülekezeti helyiségek – nevezzük **„EFFATA KLUB"-nak** –, s legyenek nyitva péntek délutántól hétfő hajnalig, non-stop, a hétvégén éjjel-nappal pingpongozási lehetőséget biztosítva – lehetőleg több pingpong-asztalon – az éjszaka helyüket nem találó, csavargó, kábítószerező, diszkózó fiataloknak. Részükre egyszerű lehetőséget étkezési (szendvicsek, tea) szükséges biztosítani. A „hétvégi ügyeletet" 4-5 órai váltásban a helyi gyülekezetek Bűnmegelőzési Missziós Bizottsága adná hívő fiatalok részvételével. Párhuzamosan közös beszélgetést, ifjúsági alkalmakat lehet szervezni, fakultatív részvétellel, azonban a hangsúly a játékon, az értelmes elfoglaltságon, a személyes kapcsolatokon és a beszélgetéseken van. Hasonló klubok már működnek az országban – világi szervezésben –, nagyon jó eredménnyel. (A világon sok helyen működnek hasonló klubok, nagyszerű eredménnyel. A mozgalom magyarországi elindítója: dr. Faragó Sándor gyermekorvos.)

Hetedik javaslatunk: Szükséges lenne egy koordinációs iroda felállítása egy központi helyen, mindezen munka és tevékenység megszervezésére 2-3 főállású munkatárssal, állami finanszírozással. Az iroda végezné a rabok „kiközvetítését" a gyülekezeteknek, jelezné, hogy hol vannak a segítségre szoruló családok, gyermekek; feladata lenne a táborozás megszervezése, a rabokkal történő levelezés, az Effata Klubok megszervezése stb.

Nyolcadik javaslat: Szükséges lenne minden egyház részéről 1-1 személy kijelölése, aki felelőse és szervezője lenne az egyházak bűnmegelőzési szolgálatának, s ők egy közös Tanácsban egyeztetnék a tennivalókat.

Végezetül pedig következzék maga a nyilatkozat:

Tallini Nyilatkozat, 2004

1. Az IPCA Európa 5. Konferenciáját 2004. június 1-7-ig tartották Észtországban, **Tallinban**. 27 európai országból 150 börtönlelkész vett részt a konferencián, képviselve az anglikán, ortodox, katolikus, lutheránus, református és szabad keresztyén egyházakat. A konferencián sok ember tartott beszédet, többek között – első alkalommal – egy iszlám börtönlelkész is.

2. Az IPCA Európa szervezet a Biblia szerinti emberségességen alapuló törvény és igazságszolgáltatás megóvását és elősegítését tűzte ki célul, valamint Jézus Krisztus felszabadító és megigazító üzenetének továbbadását és a fogvatartottak emberi jogainak megvédését.

3. Az IPCA Európa megfogalmazta a helyi gyülekezetek és a börtönlelkészek szorosabb együttműködésének szükségességét a fogvatartottak családjainak lelki gondozása és a szabadon bocsátottak utógondozása érdekében.

4. A konferencia témája: „Börtönben voltam és meglátogattatok" (Mt 25:36). A konferencia résztvevői elismerték, hogy a változó és fejlődő Európában a börtönlelkészek különböző körülményekkel szembesülnek. A konferencia azt kérvényezi, hogy minden európai országban

a. a börtönlelkészség az állam és egyházak által elismert, hivatalos és támogatott szervezet legyen.
b. a nagyobb egyházak azon munkálkodjanak, hogy biztosítsák a kisebb egyházakhoz tartozó fogvatartottaknak az egyenlő esélyeket a saját egyházuk börtönlelkészeihez való hozzáférésben.
c. az egyházak segítsék elő más világvallású fogvatartottak saját hitközösségük börtönlelkészeihez való egyenlő hozzáférését.

5. A konferencia elismeri, hogy néhány európai ország börtönrendszerében sikeres reformok történtek, különösen a volt kommunista országokban. Örömmel fogadjuk ezeket a fejlődéseket, mivel a fogvatartottak emberi méltóságát és jogait a szabadulás után a társadalomba való sikeres beilleszkedés pozitív eszközének tartja. Örömmel figyeltük az észtországi jelentős fejlődéseket is, nem utolsóként az ökumenikus börtönlelkészség megalakulását.

6. Ugyanakkor a konferencia elismeri azt is, hogy az európai országok számos kihívással néznek szembe, amennyiben minden országban az Európa Tanács Standard Minimális Szabályait akarják alkalmazni. Érdeklődéssel hallgattuk az Európai Bizottság „Kínzó, embertelen és megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzéséről" szóló előadását. Továbbra is támogatjuk létfontosságú munkájukat az őrizetben, börtönben lévő emberek méltóságának megőrzése érdekében.

7. A konferencia kifejezi megdöbbenését azon a tényen, mely szerint Abu Ghraib városban és más iraki börtönökben az amerikai személyzet kínzó, embertelen és méltatlan bánásmóddal illeti a fogvatartottakat. Meg vagyunk döbbenve, mivel Isten szeretetéről keresztényként gondolkodva úgy tartjuk, hogy az egész emberiség igazságáért, méltóságáért és megbékéléséért dolgozunk. Az igazságosság iránti elkötelezettségünk folytán kifejezzük súlyos aggodalmunkat a Guantanamo Öbölben fogvatartottakért is.

8. Az IPCA Európa a világ összes országát arra sürgeti, hogy töröljék el a halálbüntetést az Európa Tanács összes tagállamának politikájával összhangban. A konferencián elmondták, hogy Líbiában halálra ítéltek öt bolgár ápolónőt és egy palesztin orvost kivégzőosztagok által, a vád: szándékosan megfertőztek kb. 400 gyereket HIV vírussal. Mélyen együtt érzünk a megfertőzött gyermekek családtagjaival, azonban ahogyan keresztényként az isteni szeretetről, irgalomról és könyörületről gondolkodunk, ez késztet minket, hogy minden ember igazságáért, méltóságáért és megbékéléséért harcoljunk. Javasoljuk az európai hatóságoknak, hogy minden lehetséges módon segítsék ezeket az egészségügyi dolgozókat, mivel ragaszkodunk ahhoz az elvhez, hogy senkinek sincs joga bárkit halálra ítélni.

9. Végezetül kérjük az egyházakat és államokat, hogy fejlesszék tovább azt az igazságszolgáltatási rendszert, amely a resztoratív igazságszolgáltatás elveit egyre inkább alkalmazza, mert ezek a bűnözésben érintett egyének és az ő társadalmi közösségük javára vannak. Elkötelezzük magunkat ezen elvek iránt, és kérjük Európa népeit, hogy imádkozzanak a fogvatartottakért és a börtön munkatársaiért végzett szolgálatunkért.

Megjegyzés: Az IPCA nemzetközi szervezete történetének megírásához Allan R. Duce barátom, angol anglikán börtönlelkész tanulmányát használtam fel, aki 15 éven keresztül volt az IPCA elnökségének tagja.